

Monica Haapala

”VOI VI**U, VI*UN VI**U”

Kirosanat ja niiden sensurointi Twitter-keskusteluissa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2021

TIIVISTELMÄ

Monica Haapala: ”Voi vi**u, vi*un vi**u”: Kiro sanat ja niiden sensurointi Twitter-keskustelupalstalla

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Suomen kielen opintosuunta

Joulukuu 2021

Tässä kandidaatintutkielmassa käsitellään kiro sanoja ja niiden sensurointia Twitter-keskustelupalstalla *#bbsuomi*-aihetunnisteen alla. Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, mitä kiro sanoja tviiteissä käytetään mitenkään paljon ja millaisia sensuroinnin tapoja niissä ilmenee.

Tutkimusaineisto on kerätty kahden vuorokauden ajalta lokakuussa 2021 Twitter-keskustelupalstalta ja sisältää yhteensä 3142 tviittiä, joista 245 kappaletta sisälsi kiroilua sensuroituna tai sensuroimattomana. Aineistoa tarkastellaan sekä määrällisesti että laadullisesti.

Analyysissä käydään läpi, mitä kiro sanoja keskusteluissa käytettiin sekä perehdytään erilaisiin sensuroinnin keinoihin keskustelupalstalla. Kiro sanoja tutkitaan ja käydään läpi myös teemoittain ja niitä tarkastellaan myös sensuroinnin näkökulmasta.

Tutkimuksessa selviää, että kiro sanoja aineistossa esiintyi 236 ja niistä sensuroituja oli 52. Näiden lisäksi mukana oli 16 päivittelysanaa, joita ei tutkimuksessa lasketa kiro sanoiksi vaan sensuroinnin keinoiksi, joten yhteensä sensuroituja ilmaisuja aineistossa oli 68. Kiro sanoista yleisin on *vittu*, ja se on myös eniten sensuroitu sana tutkimusaineistossa. Tutkimusaineistossa esiintyneitä kiro sanoja voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään teemansa perusteella: uskonnollisiin, sukuelimiin viittaaviin ja eritteisiin viittaaviin kiro sanoihin. Eniten erilaisia kiro sanoja esiintyi uskonnollisessa ryhmässä, mutta määrällisesti eniten esiintymiä oli sukuelimiin viittaavilla kiro sanoilla, koska *vittu* esiintyi aineistossa niin monta kertaa.

Sensuroinnin keinoja aineistossa on kiro sanaeufemismit, typografisten merkkien avulla sensurointi ja päivittelysanat. Kiro sanaeufemismeja ovat kiro sanat, joista on poistettu kirjaimia, joista on vaihdettu kirjaimia ja muut kiertoilmaukset. Typografisia merkkejä, joilla kiro sanoja sensuroidaan, ovat pisteet ja asteriskit. Päivittelysanoihin taas lukeutuu sanoja, esimerkiksi *luoja* ja *herranjumala*, jotka esitetään tässä tutkimuksessa kiro sanoja lievemiksi kielellisiksi valinnoiksi eli sensuuriksi.

Päätäntäkappaleessa käydään vielä läpi kiroiluntutkimusta suomen kielitieteessä, sekä pohditaan, mitä kielitieteen kentällä on tästä aiheesta vielä tutkimatta.

Avainsanat: kiro sanat, sensurointi, Twitter-tutkimus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO	5
2.1 Tutkimuskysymykset.....	5
2.2 Tutkimusaineisto	5
3 TEORIATAUSTA JA TUTKIMUSMENETELMÄ	7
3.1 Kiroilu	7
3.1.1 Kirosanon määrittely	8
3.2 Sensurointi.....	8
3.3 Menetelmä.....	9
4 ANALYYSI JA TULOKSET	11
4.1 Aineistossa esiintyvät kirosanat	11
4.1.1 Aineiston kirosanat temaattisesti jaoteltuina.....	12
4.1.1.1 Uskonnolliset kirosanat.....	12
4.1.1.2 Sukuelimiin viittaavat kirosanat.....	14
4.1.1.3 Eritteisiin viittaavat kirosanat	15
4.2 Sensuroinnin keinot.....	16
4.2.1 Kirosananeufemismit	16
4.2.1.1 Kirosanon lyhentäminen	17
4.2.1.2 Kirosanon uudelleenmuodostaminen	17
4.2.1.3 Foneettisesti samankaltaiset ja muut sanat.....	18
4.2.2 Typografiset merkit	18
4.2.2.1 Asteriski	19
4.2.2.2 Pisteet.....	19
4.2.3 Päivittelyilmaukset.....	20
4.3 Yhteenveto.....	21
5 PÄÄTÄNTÖ	23
Lähteet	24

1 JOHDANTO

Kandidaatintutkielmassani tutkin, millä tavoilla Twitterin *#bbsuomi*-aihetunnisteen alla olevissa viesteissä kiroillaan ja millä keinoilla kirjoittajat sensuroivat kirosanojaan. Kiinnostukseni kirosanojen tutkimukseen syntyi, kun löysin Jessi Jokelaisen pro gradu -tutkielman (2019) nuorten kirosanojen käytöstä ja huomasin kiroiluntutkimuksen olevan Suomessa vielä melko tutkimatonta aluetta. Kiinnostukseni erityisesti kirosanojen sensurointiin syntyi etsiessäni lähdemateriaalia ja huomattessani, että tätä aihetta ei Suomessa olla tutkittu lähes ollenkaan lingvistisestä näkökulmasta. Lisäksi aineistoa kerätessäni oli mielenkiintoista huomata, että Twitterissä kirjoittajat sensuroivat omia kirosanojaan, vaikka keskustelualustan säännöissä kiroilua ei ole kielletty. Havaintoni herättivät minut pohtimaan, kuinka paljon kirosanoja suomen kielessä sensuroidaan, ja erityisesti, miksi niin tehdään. Kandidaatintutkielman laajuuden vuoksi keskityn tässä tutkielmassa tutkimaan sitä, kuinka paljon sensuuria esiintyy, ja myöhemmissä tutkimuksissani toivon voivani perehtyä syvemmin myös kirosanojen sensuroinnin syihin.

Aineistoni on Twitteristä kerättyjä viestejä aihetunnisteen *#bbsuomi* alta. Aineistoni on kerätty kahden vuorokauden ajalta lokakuussa 2021 ja sisältää 3142 tviittiä, joista 245:ssä on jonkinlaista kiroilua tai siihen viittaavaa.

Twitter on alustana sopiva kiroiluntutkimukselle, koska sen säännöissä kiroilua ei ole kielletty. Tästä syystä alustalla näkyvä kirosanojen sensurointi on täysin kirjoittajien itsensensuuria. Twitter on ilmainen sosiaalisen median viestipalvelu, jossa ihmiset voivat kirjoittaa julkisesti joko omalla nimellä tai nimimerkin takaa (Isotalus ym. 2018: 10–11). Big Brother on ohjelmaformaatti, jossa seurataan muusta maailmasta erityksessä olevan talon asukkaita usean viikon ajan (wikipedia.fi). Ohjelmassa katsojat äänestävät ketkä saavat jatkaa kilpailussa, ja katsojat puivat muutenkin talon tapahtumia yhdessä sosiaalisessa mediassa. Aineistoni koostuukin juuri tästä katsojien Twitterissä käymästä viestittelystä ja keskustelusta.

Kirosanojen tutkimusta on tehty maailmanlaajuisesti suuremmissa mittakaavassa kuin suomen kielen parissa. Kiroilemista ja erityisesti englanninkielistä kiroilemista ovat tutkineet esimerkiksi Peter Trudgill ja Lars Andersson (1990) sekä Keith Allan ja Kate Burridge (2006), joiden teoksessa *Forbidden Words - Taboo and the Censoring of Language* käydään läpi myös kirosanojen sensurointia. Tutkimusta suomenkielisen kiroilun parissa on tehnyt muun muassa Minna Hjort (2007) ja opinnäytteissä aiheesta ovat kirjoittaneet muiden muassa Jokelainen (2019), Riihonen (2019) ja Koponen (2020). Pelkästään suomenkielisten kirosanojen sensurointiin liittyvää tutkimusta ei ole vielä tehty, joten kyseessä on selvästi aihepiiri, joka kaipaa vielä tutkimusta.

Kirosanojen sensurointia kuitenkin sivutaan esimerkiksi opinnäytteissä, joissa tutkitaan kirosanojen kääntämistä suomen kielelle. Tällaisia ovat esimerkiksi Tuhkasen (2007) ja Weckströmin (2018) pro gradu –tutkielmat, jotka käsittelevät pääasiassa kirosanojen kääntämistä suomen kieleen rajatun aineiston valossa.

Seuraavissa luvuissa esittelen ensin tarvittavan teoriataustan ja käyttämäni tutkimusmenetelmän. Tämän jälkeen esittelen aineistossa käytettyjä kirosanoja ensin yleisesti taulukon avulla, minkä jälkeen käyn niitä tarkemmin läpi teemoittain muun muassa sanan etymologian mukaan. Kirosanojen läpikäynnin jälkeen siirryn tutkimaan sensuroinnin keinoja, joita aineistossa esiintyy. Tutkimuksen tuloksia havainnollistan taulukoiden lisäksi aineistoesimerkein. Päättäntäkappaleessa pohdin vielä kirosanojen sensurointia ylipäätään ja millä tavoin kirosanojen sensurointia voisi vielä tutkia.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO

2.1 Tutkimuskysymykset

Kandidaatintutkielmassani tutkin, mitä kiro sanoja näissä Twitter-viesteissä esiintyy, ja millä tavoin niitä sensuroidaan. Onko joku tai jotkut kiro sanoista yleisempiä kuin toiset, ja sensuroidaanko joitain kiro sanoja toisia enemmän?

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Mitä kiro sanoja Twitterissä aihe tunnisteiden *#bbsuomi* alla käytetään ja kuinka paljon?
- 2) Millä eri tavoilla kiro sanoja sensuroidaan Twitterissä aihe tunnisteiden *#bbsuomi* alla?

2.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni sisältää 3142 tviittiä, joista tarkastelen 245 tviittiä, jotka sisältävät jotakin kiroiluun tai sen sensurointiin viittaavaa. Keräsin aineistoni Twitter-keskustelualustalta aihe tunnisteiden *#bbsuomi* alta kahden vuorokauden ajalta 18. –19.10.2021. Kiroiluntutkimuksen aineiston lähteeksi Twitter on alustana erityisen hyvä siitä syystä, että Twitterin säännöissä ei kielletä kiroilua, eikä se ole perusteena ylläpitäjien suorittamalle sensuurille. Tästä syystä esimerkeissäni esiintyvä kiro sanojen sensurointi on täysin kirjoittajien omaa itsensensuuria. Aihetunnisteiden *#bbsuomi* valitsin siksi, että aineistoni keruun aikaan Suomessa oli käynnissä Big Brother Suomi -televisio-ohjelma. Aihetunniste *#bbsuomi* esiintyi suomenkielisessä Twitterissä yhtenä eniten käytetyistä aihetunnisteista aineistoa kerätessäni.

Twitter on maksuton sosiaalisen median palvelu, jossa käyttäjät voivat lukea ja kirjoittaa julkisia viestejä eli tviittejä. Twitterin erityispiirre on se, että tekstiä voi yhdessä tviitissä olla enintään 280 merkin verran. Tämän lisäksi tviiteissä voi kuitenkin olla myös esimerkiksi kuvia, linkkejä tai videoita. Tutkimuksessani en kuitenkaan ota huomioon tviittien kuvia tai videoita, pelkän tekstin. Twitterissä kaikista aiheista kirjoitetaan samalle kanavalle, ja siitä syystä kirjoittajat käyttävät usein aihetunnisteita liittääkseen oman tviittinsä osaksi keskustelua tietyistä aiheista. Aihetunnisteet toimivat Twitterissä niin, että aihetunnisteiden alle kerääntyvät kaikki tviitit, joihin on lisätty kyseinen aihetunniste. Twitterissä ei siis automaattisesti aihetunnisteiden alle kerääny kokonaisia keskusteluja vain pelkästään ne keskustelun viestit, joissa kyseinen aihetunniste esiintyy.

Lisäksi kaikki aihetunnisteen alaiset tviitit ovat tarkasteltavissa aikajärjestyksessä, eikä kokonaisia keskusteluja tai toisiinsa liittyviä viestejä välttämättä esitetä peräkkäin. (Isotalus 2018: 10–12.)

Big Brother Suomi on tositelevisio-ohjelma, jossa valta on katsojilla (bigbrother.fi). Big Brother on alankomaalainen ohjelmaformaatti, jossa ihmiset astuvat pienellä joukolla ulkomaailmalta suljettuun taloon, jossa heitä kuvataan kellon ympäri (wikipedia.fi). Suomessa Big Brotheria voi seurata tv-lähetyksistä joka ilta tai maksullisena lisäpalveluna BB24/7-palvelussa, jossa talon tapahtumia voi seurata milloin vain. Erityisesti tämä BB24/7-palvelu on varmasti syynä siihen, että Twitterissä #bbsuomi-aihetunniste oli lokakuussa 2021 suuressa käytössä lähes kellon ympäri, ja aineistoni 3142 tviittiä julkaistiin vain kahden vuorokauden aikana. Kiroiluntutkimuksen näkökulmasta ohjelmassa esiintyvien asukkaiden epämuodollinen puhetyyli vaikuttaa varmasti myös ohjelmasta keskustelevien ihmisten kielenkäyttöön, ja tästä syystä voi #bbsuomi-aihetunnisteen alla olla tavallistakin vapaamuotoisempaa kielenkäyttöä.

Aineistossani on hyvä ottaa huomioon se, että moni kirjoittaja käytti aihetunnistetta useita kertoja näiden vuorokausien aikana. Olen kuitenkin huomionnut nämä samojen kirjoittajien idiolektien vaikutukset aineistoa analysoidessani, mutta ne eivät vaikuttaneet tuloksiin. Esimerkiksi yksikään aineistossa useaan kertaan esiintynyt kirosana tai sensurointikeino ei ole vain yhden henkilön käyttämä.

Twitterissä kirjoittajat ovat halutessaan voineet piilottaa identiteettinsä käyttäjänimen taakse. En kuitenkaan käytä tutkimuksessani Twitterissä kirjoittaneiden ihmisten nimiä tai nimimerkkejä, koska ne eivät vaikuta tutkimukseni tuloksiin mitenkään.

3 TEORIATAUSTA JA TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1 Kiroilu

Kun maallikko ajattelee kiroilun olevan usein huonoa, alatyylistä ja ei-toivottua kielenkäyttöä (Riihonen 2019: 14), on kielitieteilijän tehtävä tutkia asiaa tavallisena kielen ilmiönä mahdollisimman neutraaleista lähtökohdista. Kielitieteilijä törmää kuitenkin ensin koko käsitteen tulkinnan vaikeuteen, sillä kiroilun määrittelyssä on eroja niin tutkijoiden kesken kuin tutkittavien kielten välillä (Hjort 2007: 63).

Kirosanojen tutkijan tulee ensin valita, miten määrittää tutkimuksen kannalta tärkeimmät termit eli *voimasanan* ja *kirosanan*. *Kirosana* ja *voimasana* esiintyvät toisissa yhteyksissä toistensa synonyymeina ja toisissa taas toisiinsa liittyvinä käsitteinä. Tutkimuksessani minä seuran Hjortin (2007) esittämää näkemystä, jossa *voimasana* ja *kirosana* eivät ole synonyymeja. Hjortin mukaan *voimasana* on yläkäsite sanalle, jonka avulla kiroillaan. Voimasana taas jakautuu kirosanoihin, päivittelysanoihin ja kirosanaeufemismeihin. Voimasanan merkityksen luo pääasiassa konteksti, jossa se esiintyy. (Hjort 2007: 73.) Tässä tutkielmassa jätän *voimasanan* käsitteen taka-alalle ja perehdyn sen alakategorioihin tarkemmin. Kiroisanan määrittelyyn syvennyn seuraavassa luvussa, ja erottelen tutkielmassani kiro sanat eufemismeista ja päivittelysanoista, jotka lasken tutkimuksessani kirosanojen sensuroinniksi.

Kirosanaeufemismit ovat jollain tavalla muunneltuja kiro sanoja, foneettisesti niiden kaltaisia tai muita sanoja, jotka esiintyvät lauseissa samoilla paikoilla kuin kiro sanat (Hjort 2007: 67). Tässä tutkielmassa kirosanaeufemismit on jaoteltu kolmeen ryhmään, eli uudelleenmuotoiltuihin kiro sanoihin, lyhennettyihin kiro sanoihin ja foneettisesti samankaltaisiin tai muihin sanoihin.

Päivittelysanat ovat luonteeltaan vähemmän karkeita kuin kiro sanat vaikka osin muistuttavatkin toisiaan. Päivittelyrakenteita esiintyy lähinnä huudahduksissa ja interjektioden kanssa. (Hjort 2007: 66.)

Palaan vielä kirosanaeufemismeihin ja päivittelysanoihin tarkemmin sensurointia käsittelevässä teorialuvussa.

3.1.1 Kirosanen määrittely

Kielitieteessä kirosanana ei olla määritelty tarkasti tai yksiselitteisesti, vaan kirosanen käsitteen rajat ovat epätarkat. Tutkijan täytyykin hyväksyä se, että kirosanalle ei ole kielitieteessä tarkkaa ja absoluuttista määritelmää. (Hjort 2007: 73.) Tästä syystä määritän itse, mitä pidän tässä tutkimuksessa kiroiluun kuuluvana kielenkäyttönä. Perustan rajaukseni sekä Hjortin artikkeliin *Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja* (2007) sekä Helmi Riihosen pro gradu -työhön ”*On vallan perkelettä kun et kirjoita*”: *Kiroilu sota-ajan kirjeissä* (2019), sillä näiden kahden tekstin rajaukset palvelevat parhaiten tutkimukseni tarkoituksia. Näiden lisäksi määrittelen itse muutaman tapauksen, joita ei esiintynyt määriteltynä kummassakaan näistä teksteistä.

Kirosanoja ovat esimerkiksi sanat *vittu*, *perkele* ja *saatana*. Niiden ajatellaan olevan karkeita ja niillä tehostetaan ilmaisun voimakkuutta (kielitoimistonsanakirja.fi). Kirosanatutkijat Andersson ja Trudgill (1990: 53) tuovat esiin kolme asiaa, jotka ilmaisussa täytyy olla, jotta sen voi luokitella kiroiluksi. Ilmaisun tulee viitata kulttuurissa esiintyvään tabuun, ilmaisua ei voida tulkita yhteydessään kirjaimellisesti ja ilmaisua voidaan käyttää ilmaisemaan vahvoja tunteita ja asenteita (Andersson & Trudgill 1990: 53).

3.2 Sensurointi

Kiroilun tarve on luultavasti ilmennyt ihmisen luonnossa aiemmin kuin siistimpää kieltä vaativa moraalikäsitteemme (Kulonen 1990). Koska kiroilu tulkitaan monesti nykyihmisen puheessa liian karkeaksi ja epäsoviksi moneen tilanteeseen, on ihminen kehittänyt erilaisia keinoja vähentää näiden ilmaisujen karkeutta sensuroimalla niitä.

Yksi tärkeimmistä kirosanon sensurointiin liittyvistä käsitteistä on *tabu*. Kirosanen yksi merkittävä kriteeri myös tässä tutkimuksessa on se, että asia on kirosanen kulttuurissa jonkinasteinen tabu. Tabu on asia, jota ei saa tehdä tai josta ei saa puhua. Tabu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asiasta ei koskaan puhuttaisi, vaan sitä, että asiasta ei ole yleisesti hyväksyttävää puhua missä tahansa tai kenen tahansa kanssa. Harvoista asioista ei voida puhua ikinä missään, vaan ennemminkin kyse on rajoitteista. (Andersson & Trudgill 1990: 56.) Tabut ja niistä johtuva kielen sensurointi motivoivat usein muutosta käyttäjänsä sanastossa ja ilmaisutavoissa, usein jopa leikkiliseen ja omaperäiseen suuntaan (Allan & Burrige 2007: 2).

Erilaisia tässä työssä tutkielmassa läpikäytäviä sensuroinnin keinoja ovat kirosanaeufemismit, typografisin merkein sensurointi ja päivittelysanat.

Kirosanaeufemismit eli kirosanojen kiertoilmaisut lukeutuvat Hjortin mukaan voimasanojen sisälle. Nämä ilmaisut toimivat lauseissa samoilla paikoilla kuin kirosanat, mutta niissä ei esiinny samaa karkeutta kuin kirosanoissa. Kirosanaeufemismi muodostetaan usein kirosanasta esimerkiksi lyhentämällä, muotoilemalla tai korvaamalla sanasta kirjaimia. Eufemismina voidaan myös käyttää sanaa, jolla on sama alkusointu. Kirosanana voi myös korvata täysin toisella sanalla, jolloin sanan konteksti paljastaa sen olevan eufemismina kirosanalle. Joissain tapauksissa myös päivittelyä voi käyttää kiertoilmaisuna kiroilulle. (Hjort 2007: 67.)

Tutkimusaineistossa esiintyi myös sensurointia typografisten merkkien avulla. Sensurointiin käytettäviä merkkejä esiintyy aineistossa kaksi, piste ja asteriski. Näitäkin käytetään eri tavoin vähentämään ilmaisun karkeutta.

Päivittelysanoja esiintyy vakiintuneissa huudahdusrakenteissa. Niitä ovat esimerkiksi ilmaukset *luoja* ja *herra*. Päivittelysanojen paikalla voi esiintyä myös kirosana, mutta päivittelysanat eivät voi korvata kirosanaa kaikilla paikoilla. Suomenkieliset päivittelysanat liittyvät usein myönteisiin uskonnollisiin hahmoihin. (Hjort 2007: 66.) Tässä tutkimuksessa pidän kaikkia päivittelysanoja kirosanaeufemismeista erillisenä kirosanojen sensurointina.

3.3 Menetelmä

Tutkimusaineistossani on yhteensä 3142 tviittiä, joista 245 tviittiä sisältää jonkinlaista kiroilua tai sen sensurointia. Tutkin ja tilastoin näistä sitä, millaisia kiroilua tai sensurointia sisältäviä ilmaisuja niissä esiintyy ja jaottelen niitä omiksi ryhmikseen.

Keräsin aineistoni Twitteristä kahden vuorokauden ajalta lokakuussa 2021. Kävin läpi jokaisen tviitin aikajärjestyksessä näiden kahden vuorokauden sisällä ja otin jokaisen kiroilua tai sensurointia sisältävän tviitin itselleni talteen. Näin minulla on käsiteltävänä koko aineisto tältä ajalta, vaikka joitain tviittejä jälkikäteen poistettaisiinkin. Numeroin jokaisen keräämäni tviitin, jonka jälkeen erottelin sekä merkitsin niistä kirosanat, sensuroidut kirosanat ja päivittelysanat. Tämän jälkeen jaottelin ja taulukoin kaikki keräämäni ilmaisut. Näin sain selville kaikkien esiintymien lukumäärät.

Tutkimusmenetelminäni käytän sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusta. Suurimmaksi osaksi teen kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta, jolla selvitetään vastauksia tutkimuskysymyksiin lukumäärillä ja prosenttiosuuksilla. Tällaisen tutkimuksen tuloksia voidaan

esittää taulukoilla ja kaavioilla ja tutkimusaineiston tulee olla tarpeeksi laaja, jotta asioiden välisiä riippuvuuksia voidaan selvittää. Määrällisellä tutkimuksella ei kuitenkaan useinkaan saada selville asioiden syitä. (Heikkilä 2014.) Siitä syystä otankin tutkimukseeni mukaan myös kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Laadullisella tutkimuksella taas selvitetään useammin käyttäytymisen tai tehtyjen päätösten syitä, (Heikkilä 2014). Ja vaikka tutkimuksessani pääosin tutkin mitä ja paljonko, vastaan myös osittain aineistoni perusteella kysymykseen miksi.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

4.1 Aineistossa esiintyvät kiro sanat

Tutkimusaineistossani esiintyy yhteensä 236 kiro sanaksi luokiteltavaa sensuroitua tai sensuroimatonta sanaa. Tässä luvussa perehdyn ryhmittelemään aineistossa esiintyneitä kiro sanoja kielellisen muotonsa perusteella. Alla olevaan taulukkoon olen kerännyt kaikki aineistossa esiintyneet sensuroidut sekä sensuroimattomat kiro sanat. Taulukkoon olen kerännyt kaikki sanat perusmuodossaan, vaikka aineistossa ne taipuvat. Aineistossani esiintyvien yhdyssanojen kohdalla olen luokitellut ne tässä taulukossa perussanansa mukaiseen sarakkeeseen.

Taulukko 1. Aineiston kiro sanat yleisyysjärjestyksessä.

Kirosana	Määrä
vittu	89
paska	58
helvetti	23
jumalauta	11
kusi	11
saatana	11
perkele	7
hitto	9
kyrpä	5
hemmetti	4
pimppi	3
perse	2
hitsi	1
piru	1
saakeli	1

Yhteensä	236
----------	-----

Aineistossani selvästi eniten käytetty kirosana on *vittu*. Sana *vittu* esiintyy aineistossani sensuroimattomana 49 kertaa, sensuroituna 24 kertaa ja *vitusta* syntyneet johdokset, kuten *vittuilla* ja *vituttaa* taas 16 kertaa. Yksinään tai kantasanaan *vittu* siis esiintyy yhteensä 89 kertaa. Muita yli viiteen kertaan käytettyjä kirosanoja aineistossani olivat yleisyysjärjestyksessään *paska*, *helvetti*, *saatana*, *jumalauta*, *kusi*, *perkele*, *hitto* ja *kyrpä*. Seuraavassa luvussa jaottelen kaikki löytämäni kirosanat teemoittain sanojen etymologisen taustan mukaan.

4.1.1 Aineiston kirosanat temaattisesti jaoteltuina

Aineistoni kirosanoja temaattisesti jaotelllessani seurasin Riihosen pro gradussaan (2019) käyttämää temaattista jaottelua, sillä se tuntui tarpeeksi kattavalta myös oman aineistoni kannalta. Jaottelin kirosanat teemansa mukaan uskonnollisiin, sukuelimiin viittaaviin sekä eritteisiin viittaaviin kategorioihin. Seuraavissa luvuissa perehdyn vuorotellen näiden kategorioiden kautta aineistossani esiintyneiden kirosanojen alkuperiin ja tavallisiin käyttöyhteyksiin.

4.1.1.1 Uskonnolliset kirosanat

Kirosanan on tarkoitus herättää kuuntelijassa voimakas tunnereaktio, mikä tekee kiroilusta affektista kielenkäyttöä. Tunnereaktion hakeminen selittää sen, miksi monissa kielissä kirosanat ovat olleet jo pitkään peräisin uskonnollisesta sanastosta. (Kulonen 1990.) Tutkimusaineistossanikin määrällisesti eniten erilaisia kirosanoja oli juuri uskonnollista pohjaa omaavien kategoriassa, yhteensä yhdeksän kappaletta. Seuraavaksi käyn ne läpi tarkoitteensa perusteella sekä sanojen etymologiaa siltä osin, kun se oli löydettävissä.

Aineistoni yleisin uskonnollista pohjaa omaava kirosana on *helvetti*, joka esiintyy aineistossa 23 kertaa, joista vain 2 on sensuroitu. *Helvetti* on tullut suomen kieleen kristinuskon mukana ruotsin kielestä, vaikka sana onkin alkujaan pakanallista alkuperää ja tarkoitti muinaisgermaanista kuoleman valtakuntaa (Kulonen 1990). Aineistossani esiintyi myös yhden kerran *helvetistä* alkujaan eufemisoitunut *hemmetti*, joka on kuitenkin jo vakiinnuttanut asemansa omana kirosananaan, joten laskin sen myös kirosanoihin enkä kirosanaeufemismeihin. *Hemmetti* on tulkittavissa lieväksi kirosanaksi, ja joidenkin mielestä *hemmetti* ei ole kirosana ollenkaan. Sekä

Riihonen tutkimuksessaan (2019) että Kielitieteen termipankki kuitenkin luokittelivat sen kirosanaksi, joten niin myös minä tein tässä tutkimuksessa.

Helvetin jälkeen aineistoni yleisin uskonnollinen kirosana on lausepohjainen *jumalauta*, joka esiintyi aineistossani 11 kertaa, joista 2 oli sensuroitu. *Jumalauta* on oletettavasti kiteytynyt fraasista *jumala auta* (ISK 2004 § 1725). Tällaisten kirosanojen teho perustuu siihen, että niillä ei kontekstissaan tarkoiteta avunpyyntöä jumalalta, vaan niiden avulla halutaan kiroilla ja niiden halutaan kuulostavan karkeilta (Kulonen 1990).

Seuraavaksi otan käsittelyyn kaikki aineistoni paholaiseen viittaavat sanat, joita ovat *saatana*, *perkele*, *piru* ja *saakeli*. *Saatana* esiintyi aineistossani yhtä monta kertaa kuin *jumalautakin* eli 11, ja myös niistä vain 2 oli sensuroituja. *Saatana* merkitsee paholaista ja on lainautunut suomen kieleen luultavasti muinaisruotsista, mutta sana voidaan jäljittää hepreaan. (NSES s. v. saatana.) *Saakeli* esiintyy myös aineistossa kerran, ja sekin on aikanaan eufemisoitunut *saatanasta*, mutta usein lasketaan nykyään omaksi kirosanakseen. Vatsassa ja virossa on myös *saakelille* omat vastineensa, joten tämä eufemisoituminen on luultavasti tapahtunut jo kantasuomen aikana. (NSES s. v. saakeli.) Otan tässäkin mallia Riihosen tutkielmasta (2019) ja lasken tutkimuksessani sen kirosanaksi enkä kiroसानaeufemismiksi.

Piru on myös paholaiseen viittaava sana, ja se esiintyi aineistossani vain kerran. *Pirun* uskotaan aiemmin viittaneen yleisesti pahaan henkeen, mutta se otettiin myöhemmin käyttöön myös kristinuskossa. On myös pohdittu, olisiko *piru* slaavilainen lainasana. (NSES s. v. piru.)

Perkele on hyvä esimerkki kirosanasta, jota on käytetty jo ennen kristinuskoa, mutta sekin on myöhemmin otettu käyttöön myös kirkon puolesta. Jo Mikael Agricola esitti *perkeleen* kirjakielessämme kristillisessä merkityksessään paholaisena, vaikka sana on alkuperäiseltä merkitykseltään hieman epäselvä. On arvioita siitä, että sana olisi tullut kantasuomeen balttilaisena lainasanana, ja ollut kenties jo lainautuessaan kirosana. Tämä selittäisi sen, miksi monissa sisarkielissämme on äänneasultaan ja merkitykseltään hyvin samankaltaisia sanoja, kuten karjalan *perkeleh* ja viron *põrgu*. Balttilaisuuteen taas vihjaa latvian *perkūnas* ja liettuan *pėrkons*, jotka tarkoittavat molemmat ukkosta ja latviassa myös ukkosen jumalaa. Tämä antaa merkkejä siitä, että sana on voinut muotoutunut jonkun muinaisuskon jumalan nimestä, joka on myöhemmin muotoutunut kirosanaksi ja levinnyt sellaisena kantasuomeen. (Kulonen 1990.)

Kirosana *hitto* esiintyi aineistossani 9 kertaa, eikä kertaakaan sensuroituna. *Hitto* on johdettu sanasta *hiisi* ja onkin pakanallista alkuperää. Monet muut pakanallista alkuperää olleet sanat otettiin myöhemmin kristinuskon käyttöön, mutta *hiittä* ei. (Kulonen 1990.) Kenties tämä on syynä sille, että kirosanana *hiton* ajatellaan usein olevan lievimmästä päästä. Myöskään

tutkimusaineistossa kukaan kirjoittajista ei kokenut tarpeelliseksi sensuroida sitä. Myös *hitosta* ajan saatossa eufemisoitunut *hitsi* esiintyi aineistossa kerran. *Hitsi* on sittemmin muuttunut lieväksi kirosanaksi (tieteentermipankki.fi), joten laskin sen myös tässä tutkimuksessani kirosanaksi kiroसानaeufemismin sijaan.

4.1.1.2 Sukuelimiin viittaavat kiro sanat

Uskonnollisten voimasanojen lisäksi toinen voimakkaita kiro sanoja tuottava aihepiiri on sukupuolisanasto ja tietyt muut ruumiinosat. Myös se on kaikissa tunnetuissa kulttuureissa jonkinlainen tabu, ja siksi siihen liittyy erityistä tunnelatausta. Myös sekä uskonnollisen aihepiirin että sukupuolisanaston yhdistävät kiro sanat ovat monissa kielissä käytössä, mutta suomessa ei tällaisia ole tullut yleiseen käyttöön. (Kulonen 1990.) Riihonen ottaa pro gradussaan esille nyky-yhteiskunnan sekularisoitumisen ja sen vaikutukset kiro sanojen käytön kehityksessä. Seksiin, sukuelimiin ja eritteisiin liittyvät kiro sanat ovat yleistymässä, kun taas uskonnollisen aihepiirin kiro sanat vähenevät. (Riihonen 2019: 39.) Tässäkin tutkimusaineistossa *vittu* oli selvästi käytetyin kiro sana. Myös Jokelaisen kandidaatintutkielmassa *vittu* oli käytetyin kiro sana tutkittaessa nuorten ja aikuisten käyttämiä kiro sanoja (Jokelainen 2018: 33). Riihonen itse tutki sota-ajan kirjeitä vuosilta 1939–1945, jolloin sukupuolisanasto ei ollut kiro sanoissa vielä yleisempää kuin uskonnollinen sanasto, eikä *vittu* vielä ollut niin yleinen kiro sana aineistossa (Riihonen 2019: 39).

Aineistossani on yhteensä 98 sukupuolisanastoon liittyvää kiro sanaa. Näitä ovat *vittu*, *perse*, *kyrpä*, *pimppi* ja *mulkku*. Seuraavaksi käyn ne läpi yleisyysjärjestyksessään.

Aineistoni kiro sanoista yleisin on *vittu*, joka on nimitys naisen sukuelimille. Sana *vittu* esiintyi aineistossani sensuroituna ja sensuroimattomana sekä johdettuna että johtamattomana yhteensä 89 kertaa, joista sensuroituna 24. *Vitusta* on aineistossa myös johdettu sanoja, kuten *vittuilla* ja *vituttaa*, yhteensä 16 kertaa. Sana on luultavasti vanha skandinaavinen laina kantasuomeen, sillä kaikissa itämerensuomalaisissa kielissä on äänneasultaan samankaltainen sana. Skandinaavisuuteen viittaavat foneettisesti samankaltaiset sanat, muinaisnorjan *fyttu* ja ruotsin *fitta*. (NSES s. v. vittu.)

Aineistoni toiseksi yleisin sukupuolisanastoon kuuluva ilmaus on *kyrpä*, joka esiintyi aineistossa 5 kertaa, joista 3 sensuroituna. *Kyrpä* tarkoittaa miehen siitintä, mutta sitä voi käyttää myös esimerkiksi negatiivisena adjektiivina tai haukkumasanana (kielitoimistonsanakirja.fi).

Päätin liittää tähän kategoriaan myös kiro sanan *perse*, kuten myös Riihonen teki omassa teemoittelussaan (Riihonen 2019: 40). *Perse* viittaa takapuoleen ja takamukseen, on osana monia

kiteytyneitä ilmauksia kuten *mennä perseelleen* ja on myös kontekstistaan irrotettuna karkea kirosana (kielitoimistonsanakirja.fi) Vaikka perse ei olekaan sukuelin, on se myös erotisoitu yhteiskunnassa. Esimerkiksi sanonta *jakaa persettään* viittaa usein naiseen, joka suostuu yhdyntään monen kanssa (kielitoimistonsanakirja.fi). *Perse* esiintyi aineistossa yhteensä kaksi kertaa, joista molemmat olivat osana yhdyssanaa. Toinen ilmaus oli *omaperse* ja toinen *kiukkuperse*. Ensimmäinen ilmaus saattoi olla myös kirjoittajan kirjoitusvirhe, ja sanat olisivat kuuluneet erikseen. Sillä ei kuitenkaan ole laskennallisesti väliä tutkimukseni kannalta, sillä yhdyssanat lasketaan perussanansa mukaan.

Pimppi ja *mulkku* olivat aineistoni kannalta rajatapauksia, sillä ne eivät ole kaikkien mielestä kirosanoja. Päätin kuitenkin ottaa ne myös mukaani tutkielmaan, sillä sekä *pimppi* että *mulkku* esiintyivät vain sensuroituina aineistossani, joten kirjoittajat olivat arvioineet ne karkeaksi kielenkäytöksi. *Pimppi* esiintyi sensuroituna kolmesti ja *mulkku* myöskin sensuroituna kerran. *Pimppi* tarkoittaa tytön tai naisen sukupuolielimiä ja *mulkku* taas miehen siitintä. *Mulkku* toimii myös kyrvän tavoin negatiivisena adjektiivina tai haukkumasanana (kielitoimistonsanakirja.fi).

4.1.1.3 Eritteisiin viittaavat kirosanat

Aineistossani esiintyi vain kahta erilaista eritteisiin viittaavaa sanaa, ja lisäksi niistä tehtyjä johdoksia. Nämä sanat, jotka toimivat myös kantasanoina, ovat *paska* ja *kusi*. Sana *paska* esiintyi 40 kertaa. *Kusi* taas esiintyi aineistossani 8 kertaa. *Paskaa* sensuroitiin vain kolme kertaa ja *kusta* ei kertaakaan. Tämä kertoo selvästi siitä, että *paska* ja *kusi* koetaan vähemmän karkeiksi kirosanoiksi. Voidaankin pohtia, johtuuko tämä siitä, että ne kuuluvat eritteisiin vai ovatko nämä ilmaukset muusta syystä vähemmän sensurointia vaativia. Molemmat näistä ovat kotoperäisiä sanoja ja niille löytyy vastineista monista sukukielistä. *Kusi* on ollut neutraali ilmaus vielä 1800-luvulla, mutta pejoratiivistunut ajan myötä, ja tulkitaan nykyään alatyyliseksi. (NSES s. v. kusi paska.)

Näiden eritteiden kohdalla on erityisesti tarkasteltava yhtä aiemmassa luvussa käytyä kirosanaksi luokittelua määräävää piirrettä, eli sitä, että kirosana esiintyy vain kontekstissa, jossa sitä ei voida tutkita kirjaimellisesti. Molemmat ovat alatyylisiä ilmauksia kontekstissaan, mutta kirosanoja vasta kun ne ovat irrotettuja kontekstistaan. Tästä syystä en siis ottanut aineistossani huomioon sanoja *paska* tai *kusi* tai niiden johdoksia, mikäli nämä sanat olivat tulkittavissa kirjaimellisesti.

4.2 Sensuroinnin keinot

Tutkin aineistostani myös käyttäjien erilaisia sensurointitapoja. Tutkimusaineistossani esiintyy 68 kiro sanojen sensuroinniksi luokittamaani suomenkielistä ilmausta. Selkeitä sensuroinnin tapoja erittelin aineistosta kuusi erilaista. Alla on nähtävissä taulukko näistä eri sensurointitavoista ja niiden käyttömääristä.

Taulukko 2. Aineistossani esiintyvät sensuroinnin keinot

Sensuroinnin keino	Määrä
Kirosanaeufemismit	33
Kirosanojen lyhentäminen	11
Kirosanojen uudelleenmuodostaminen	11
Foneettisesti samankaltaiset sanat	11
Typografiset merkit	19
Asteriskit	15
Pisteet	4
Päivittelyilmaus	16
Yhteensä	68

Taulukossa on nähtävillä, että vaikka kirosanaeufemismeja käytettiin useammin kuin typografisia merkkejä, aineistoni käytetyin yksittäinen sensurointikeino oli silti päivittelyilmausten käyttö. Yleisin typografinen keino taas oli asteriskin käyttö.

Seuraavissa alaluvuissa käyn aineistoesimerkkien avulla läpi kaikki erittelemäni sensuroinnin keinot.

4.2.1 Kirosanaeufemismit

Kirosanaeufemismit ovat ilmaisuja, joita käytetään kiro sanojen tavoin, mutta niitä käyttämällä halutaan välttää kiro sanoille olennaista karkeutta (Hjort 2007: 67). Eufemismeja voidaan muodostaa kiro sanoista esimerkiksi muotoilemalla sanoja uudelleen ja lyhentämällä niitä. Kiro sanan

kiertoilmaisu voi olla myös vain foneettisesti samankaltainen sana, tai sana, jolla on esimerkiksi sama alku- tai loppusointu. (Allan & Burridge 1991:15–17.)

Tutkimusaineistossani oli yhteensä 33 eufemistista ilmaisuja, ja seuraavissa alaluvuissa käsittelem niitä tyypeittäin, jotka olen jakanut yllä esitetyn Allanin ja Burridgen eufemismien muodostuksen keinojen mukaan. Niitä ovat siis kirosanojen lyhentäminen, kirosanojen uudelleenmuodostaminen ja foneettisesti samankaltaiset sanat.

4.2.1.1 Kirosanojen lyhentäminen

Aineistossani esiintyi kahdeksan kertaa kirosana lyhennetyssä muodossa. Näissä tapauksissa kirosanasta oli poistettu yksi tai useampi kirjain korvaamatta niitä millään merkeillä. Neutraalissa kielenkäytössä kirjainten jättäminen pois tehdään usein siksi, että sanaa lyhennetään nopeammin tuotettavaan muotoon. Kun taas lyhennettävät sanat ovatkin kirosanoja, on hyvä kuitenkin ottaa huomioon se, että kirjoittaja on saattanut tarkoittaa lyhentämisen sijaan sensuroida sanaa. Kirjoitetussa tekstissä kirjainten puuttuminen voi olla myös pelkkä kirjoitusvirhe, mutta koska minulla ei ole mahdollisuutta tietää kirjoittajan tarkoituksia, tulkitsen lyhennetyt sanat tässä tutkimuksessani sensuroiduiksi. Alla olevissa esimerkissä 1 sanaa on lyhennetty yhden kirjaimen verran ja esimerkissä 2 taas useamman kirjaimen verran.

(1) Miksi **vtussa** Melody laittoi desilitran suolaa perunoihin? #bbsuomi (154)

(2) Kyllä **stn** Villeä vituttaa VIELÄKIN se kun yritti udella Nooran poliittista kantaa ja Taavi torppasi sen keskustelun! #bbsuomi (208)

Yleisin tällä tavalla sensuroitu kirosana oli *vittu*, joka oli lyhennetty muotoon *vtu*, kuten esimerkissä 1 myös näkyy. Tässä kohtaa tulee kuitenkin ottaa huomioon myös se, että *vittu* oli myös yleisin kirosana koko aineistossa, ja tästä syystä sitä esiintyy myös sensuroituna enemmän.

4.2.1.2 Kirosanojen uudelleenmuodostaminen

Aineistossani esiintyy myös 12 tapausta, joissa kirosanojen sisällä kirjaimia korvataan toisilla. Tämä on selvästi tapa sensuroida kirosanaa neutraalimmaksi ilmaukseksi, kuten esimerkissä 3. Tässäkin tapauksessa kirjoittajat harjoittavat itsesensuuria, koska alustalla kiroilua ei kielletä, mutta kirjoittajat haluavat silti välttää oikeita kirosanoja. Kuitenkaan näissä kahdessatoista tapauksessa ei ole käytetty täysin toista sanaa, joka vain muistuttaisi edellistä foneettisesti, vaan nimenomaan

muokattu alkuperäistä kirosanaa. Alla olevassa esimerkissä 3 kirosana keskellä olleet soinnittomat konsonantit on korvattu soinnillisilla vastaavillaan, et *t* on muuttunut *d*:ksi.

(3) Samir ja varsinkin Sami olivat oikeesti parhaat salatehtävän suorittamiseen. Lassen sanoin jos Aki ois pyytänyt kertoo iltasadun niin ois ollu et mitä **vidduu** Samilta ihan normia #bbsuomi (229)

Yllä olevan kaltaisia konsonanttien soinnillistuksia tai muunlaisia pehmennyksiä esiintyy tutkimusaineistossa kahdeksassa eri tviitissä yhteensä 10 kertaa. Tämä on siis yleinen tapa uudelleen muotoilla kirosanaa eufemistisesti. Toinen tapa on vaihtaa kirosanassa esiintyvää vokaalia, kuten esimerkissä 4.

(4)**Vattu** mikä lavastus salkkareissa heh #bbsuomi (108)

Esimerkissä 4 on kirosanan *vittu i* korvattu vokaalilla *a*. Tässä tapauksessa on huomioitava myös se, että *vattu* on myös *vadelman* synonyymi. Esimerkin lauseessa tähän ei kuitenkaan kontekstissakaan viitattu, joten tämän merkityksen voi jättää huomiotta tässä tapauksessa.

4.2.1.3 Foneettisesti samankaltaiset ja muut sanat

Kirosanaeufemismin kolmas tyyppi ei ole yhtä yksiselitteinen kuin aiemmat tyypit. Tähän ryhmittelin loput sensuroidut sanat, jotka eivät olleet selvästi muodostettu kirosanan pohjalta vain kirjaimia muuttamalla tai poistamalla. Tähän sisältyvät sekä foneettisesti samankaltaiset, kuten saman alku- tai loppusoinnun omaavat, että muut kirosanan paikalle asetetut sanat (Hjort 2007: 67). Tähän kategoriaan sopivia tapauksia löysin aineistostani 11 kappaletta.

(5) **Vitsi** et tekis mieli vetää koneella loput Pekan hiuksista frustrating #bbsuomi (90)

(6) Olinko huomaavinani Taavin kasvoista pientä **ketutusta** kun muut ei pysty keskittymään joogatuntiin vaan saavat jonku hirveen nauruhepulin? #bbsuomi (240)

Esimerkissä 5 on käytetty sanaa *vitsi*. *Vitsi* esiintyy aineistossa kontekstinsa ulkopuolella viisi kertaa. Esimerkissä 6 taas käytetään sanaa *ketuttaa* ja se esiintyy aineistossa neljä kertaa. Sanaa *ketuttaa* käytetään usein eufemisminä sanalle *vituttaa*.

4.2.2 Typografiset merkit

Tutkimusaineistossani esiintyi kirosanaeufemismien lisäksi myös sellaista sensuroinnin muotoa, jota voi käyttää vain kirjoitetussa kielessä. Typografisilla merkeillä sensurointia esiintyi aineistossani kahden typografisen merkin avulla, ja merkit olivat piste ja asteriski. Aineistoni kaikissa tviiteissä oli käytössä kerrallaan vain toinen sensurointiin käytettävistä typografisista merkeistä, eikä missään tviiteistä esiintynyt molempia typografisia merkkejä sensurointitarkoituksessa.

Alla olevissa luvuissa olen esimerkkien avulla selittänyt tarkemmin, millaisin tavoin kumpaakin merkkiä aineistossani käytettiin kirosanojen sensurointiin.

4.2.2.1 Asteriski

Asteriskilla, eli toiselta nimeltään tähtimerkillä, on monia eri tehtäviä erilaisilla erityisaloilla. Kielitieteessä sitä käytetään merkitsemään esimerkiksi epäkieliopillista rakennetta tai sanaa. Muualla asteriskia käytetään esimerkiksi hakukoneissa sanan katkaisemisen merkitsemiseen ja sillä voidaan teksteissä merkitä esimerkiksi alaviitettä. (kielitieteenohjepankki.fi.) Keräämässäni aineistossa asteriskia kuitenkin käytettiin sensuroimaan kirosanoja.

Aineistossani sensurointia asteriskin avulla esiintyi yhteensä 15 kertaa. Yleisimmin asteriskia käytettiin korvaamaan vain yksi kirjain kirosanassa, kuten esimerkissä 7, mutta kolmessa tviitissä useampi kirjain oli korvattu asteriskilla, kuten esimerkissä 8.

(7) "Hyvä Jassu, tosi hyvä." No joo, ihan **sysipas*a** se oli! #bbsuomi (205)

(8) Kunnon selittelyä jassulta. Sillon kun oot sipissä, niin et sä silloin huuda **vi**ua** kurkku suorana. Sä yrität selviytyä. #bbsuomi (219)

Esimerkissä kahdeksan on kyse ohjelmasta lainatusta sanomasta. Tämä asteriskilla sensuroiminen olikin aineistossani eniten lainauksissa käytetty sensurointimenetelmä. Tämä on järkevää, sillä asteriskilla sensurointi on yksi selvimmistä kirosanan sensurointimuodoista. Verrattuna esimerkiksi eufemismeihin, on lukijan paljon helpompi ymmärtää kyseessä olevan sensuuri ohjelman lainauksessa, kun silloin jos lainausta ei ole merkitty mitenkään, esimerkiksi silloin kun sanan *hitsi* korvaa sanalla *vitsi*.

4.2.2.2 Pisteet

Välimerkki piste esiintyy yleisimmin virkkeen lopussa merkiten lauseen loppua (kielitoimistonohjepankki.fi). Aineistossani pisteitä kuitenkin käytettiin myös kirosan sensurointiin sanan sisällä tai lopussa, korvaten kirjaimen tai useamman. Aineistossani näitä tapauksia esiintyi neljä. Pisteitä esiintyi sanan keskellä kolme kertaa, kuten esimerkissä 9, ja sanan lopussa yhden kerran, kuten esimerkissä 10. Sensuroitavan kirosan alussa olevia pisteitä ei aineistossani esiintynyt.

(9) V..tn Anssi, se lautanen suoraan sinne pesukoneeseen. Älä jätä tiskipöydälle tai Melody suuttuu. #bbsuomi (100)

(10) Ei **helv...** taasko ne syö?! Niinkun ei ikinä ois ruokaa nähnyt! Vai toteuttaako ne nyt sitä talon filo sofiaa: syökää kaikki heti, huomenna ne on muuten poissa. Kiva skabata sitten noilla pallomahoilla...#bbsuomi (249)

Aineistoni esimerkeissä on huomattavissa se, että pisteitä on sensuroidussa ilmauksessa aina saman verran kuin poistettuja kirjaimia. Näin kyseessä on siis suora kirjainten korvaus pisteillä, eikä esimerkiksi merkintä siitä, että sana on katkaistu keskeltä. Vaikka esimerkissä 10 voisi olla kyse myös kirosan lyhentämisestä ja lauseen kesken jättämisestä merkitsevät kolme pistettä, on kuitenkin neljännen pisteen läsnäolo varmempi merkki siitä, että kyseessä on pistein sensuroitu sana, jossa pisteet korvaavat päätettä *etti* sanassa *helvetti*.

4.2.3 Päivittelyilmaukset

Päivittelysanat siis lukeutuvat Hjortin määritelmän mukaan voimasanojen kategorian alle yhdessä kirosanojen ja kiroसानaeufemismien kanssa (Hjort 2007: 66). Koska päivittelysanat ovat luonteeltaan vähemmän karkeampia kuin kirosanat ja vaikka ne voivat toimia vain osittain samoilla paikoilla kirosan kanssa, luen ne tässä tutkimuksessa kirosan sensurointikeinoksi.

Päivittelysanoihin siis lukeutuu ilmauksia kuten *luoja* ja *herra* ja ne usein yhdistyvät esimerkiksi interjektioon *voi*. Kirosonoista erottaa päivittelysanat erityisesti siitä, että vaikka osa kirosonoistakin on uskonnollista alkuperää, erityisesti päivittelysanat pohjaavat positiivisina nähtyihin uskonnollisiin voimiin ja henkilöihin kuten Jumala ja Jeesus. Päivittelysanoilla ei myöskään ole läheskään niin suurta taivutusparadigmaa kuin kirosonoilla, vaan ne esiintyvät lähinnä vain interjektioilmauksissa. (Hjort 2007: 66.)

Tutkimusaineistossani esiintyi 16 päivittelyilmausta. Esimerkissä 11 esiintyvä ilmaisu *jeesus* esiintyy itsenäisenä interjektiona lauseen lopussa. Esimerkin 12 *herranjestas* taas esiintyy interjektiona kieltoisanan *ei* kanssa. Tässä ilmauksessa kaksi päivittelyilmausta on yhdistetty

yhdyssanaksi, jossa *Jeesuksesta* tehtyyn kiertoilmaukseen *jestas*, tuo lisää voimaa genetiivimuotoinen jumalaan viittaava *herra*.

(11) Toivottavasti ei mee läpi tää salatehtävä, vitutti niin huolella jo eilen kun Sami ja Samir alotti ekoina minuutteina jo keräämään epäilyksiä, ihme säntäilyä ja Lassellekin ne sano voidaanko kävellä kahestaan, **jeesus**. #bbsuom (9)

(12) Ei **herranjestas** toi Juhani on kateellinen!! Miten oikeessa elämässä kun naapurin isäntä ostaa uuden traktorin??? Juhani menee ja ostaa 2 uutta ja isompaa traktoria todennäköisesti. #bbsuomi (143)

Muita aineistossa esiintyneitä päivittelyilmauksia olivat *luoja*, *herranjumala*, *tsiisus*, *ristus* ja *jessus*. Seuraavassa luvussa tiivistän tutkimukseni analyysin ja päätelmät yhteenvedoksi.

4.3 Yhteenveto

Tutkimusaineistossani oli 3142 Twitter-viestiä. Näistä 3142 julkaisusta kiro sanoja tai niiden sensurointia esiintyi 245 julkaisussa, eli 2897 viestissä ei ollut mitään kiroiluun tai sensurointiin viittaavaa. Eli kahden vuorokauden aikana Twitterissä aihetunnisteen #bbsuomi alla esiintyi kiroilua tai sen sensurointia vain alle 8 %:ssa tviiteistä.

Tutkimuksessani lähdettiin siitä, että määriteltiin kirosana sekä kiro sanan ja voimasana ero. Tämän jälkeen tilastoin kiro sanat luokittain sen mukaan, mihin kategorioihin kiro sanat kuuluivat alkuperänsä perusteella, ja tässä käytin apuna Helmi Riihosen pro gradu -tutkielmassaan (2019) käyttämää jaottelua.

Tutkimusaineistossani sensuroituja tai sensuroimattomia kiro sanoja esiintyi 236, ja niistä sensuroituja oli 52. Kiro sanojen lisäksi aineistossa oli 16 päivittelysanaa, jotka eivät ole kiro sanoja vaan pelkästään sensuroinnin keinoja, joten aineistossa oli yhteensä sensuroituja ilmaisuja 68.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, että mitä kiro sanoja Twitterissä käytetään aihetunnisteen #bbsuomi alla. Tutkimuksessani selvisi, että aihetunnisteen alla käytetään yhteensä 15:ä eri kiro sanaa, joista selvästi eniten *vittua* ja *paskaa*. Kiro sanojen teemoja tarkastellessa huomaa, että eniten erilaisia kiro sanoja oli uskonnollisesta aihepiiristä, mutta koska *vittu* esiintyi aineistossa 89 kertaa, oli silti sukupuolisanaston kiro sanoja aineistossa yhteensä määrällisesti enemmän. Eritteisiin liittyviä kiro sanoja taas esiintyi aineistossa vain kaksi, *paska* ja *kusi*.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, että millä tavoilla kiro sanoja sensuroidaan Twitterissä aihetunnisteen #bbsuomi alla. Tutkimuksessa selvisi, että kiro sanoja sensuroidaan kiro sanaeufemismien, typografisten merkkien ja päivittelysanojen avulla. Aineistossani esiintyi

kolmea eri tyyppiä kirosanaeufemismeista, lyhennettyjä kirosanoja, muokattuja kirosanoja ja foneettisesti kirosanan kaltaisia tai muita sanoja kirosanan paikalla. Aineistossa oli yhteensä 33 kirosanaeufemismia ja jokaista kolmea tyyppiä oli 11 kappaletta. Aineistossa esiintyi sensurointia kahden eri typografisen merkin avulla, asteriskin ja pisteen. Yhteensä typografisilla merkeillä sensuroitiin aineistossa 19 kertaa, joista 15 asteriskilla ja 4 pisteellä. Päivittelysanoja taas aineistossani esiintyi yhteensä 16 kappaletta.

Halusin tutkimuksessani kiinnittää huomiota myös siihen, sensuroitaisiinko joitain kirosanoja enemmän kuin toisia. Määrällisesti eniten sensuroitu kirosana on *vittu*, mutta se selittyy osin myös sillä, että *vittu* oli ylivoimaisesti käytetyin kirosana ylipäätään koko aineistossa.

Sain siis tutkimuksellani vastauksen tutkimuskysymyksiini. Menetelmäni oli siis sopiva tämänkaltaisen kvantitatiivisen tutkimuksen tekemiseen. Toivon kuitenkin pääseväni pro gradu - tutkielmassani tutkimaan vielä tarkemmin näiden tässäkin tutkielmassa saatujen tulosten syitä.

5 PÄÄTÄNTÖ

Kirosanoissa ja kiroilussa riittää yhä tutkittavaa suomen kielitieteen saralla. Ilmiötä voisi myös tutkia lisää sensuroinnista käsin ja itse haluaisin palata aiheen pariin suuremman tutkimusaineiston ja laajempien tutkimuskysymysten kanssa pro gradu -tutkielmassani. Erityisesti minua jäi kiinnostamaan sensuroinnin syyt, ja voisinkin mahdollisesti selvittää itesesensuurin syitä kyselytutkimuksella tai perehtyä syvemmin yhteiskunnan puolelta tulevaan kirosanojen sensurointiin. Olisi myös tärkeää tehdä tutkimusta kirosanojen sensuroinnista alustoilla, joissa kiroilu on kielletty säännöissä. Suomenkielistä kiroiluntutkimusta on tehty paljon mielipidetutkimuksina (Jokelainen 2019, Koponen 2020), mutta kiroilua on tarkasteltu myös esimerkiksi sodanaikaisesta kirjeenvaihdosta (Riihonen 2019) ja käännösteksteistä (Tuhkanen 2007, Weckström 2018). On kuitenkin vielä paljon erilaisia kielenkäyttötilanteita, joiden kiroilua tai sen sensurointia ei olla tutkittu suomen kielessä lainkaan.

Tutkimuksen jälkeen heräsi kysymys, että olivatko kaikki kirosanojen sensuroinnin keinot tässä? Pitäisikö tutkimusta tehdä lisää eri aineistoista? Kenties se nostaisi esiin erilaisia sensuroinnin keinoja. Tutkinnan alaiseksi voisi ottaa esimerkiksi sarjakuvat ja niiden puhekuplissa esiintyvät kiroilua implikoivat merkit ja kuvat.

Tutkimuksen myötä aloin pohtia, miksi kirosanoja täytyy yhä ylipäättään sensuroida. Tänä päivänä, kun läheskään niin moni ihminen ei enää erityisesti usko jumalaan tai muutenkaan elä kirkon oppien mukaan, ei sensurointia voida perustella pahan manaamisella esiin tai muulla vastaavalla uskontoon liittyvällä perustelulla. Onko tämä sellainen asia, johon voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota? Nykypäivänä on muutenkin herätty tarkastelemaan yksityishenkilöidenkin kielenkäyttöä ja tiettyjen ilmausten käyttöä siitä näkökulmasta, miksi ei ole oikein sanoa esimerkiksi tiettyjä rasistisia ilmauksia. Muutenkin tietoisuus omasta kielenkäytöstä ja tarkkaan harkittujen sanavalintojen tekeminen on lisääntynyt sosiaalisen median myötä, kun ihmisten sanat ovat monesti näkyvillä aiempaa laajemmalle joukolle ja usein jopa jäävät internetiin kaikkien saataville. Kun keskustelu kielen ilmiöistä ja yleisesti hyväksyttävistä ilmauksista on jo pinnalla, voisi mielestäni myös kirosanojen kieltämiseen ja sen syihin kiinnittää yhteiskunnallisella tasolla enemmän huomiota.

Tietenkin kirosanojen sensurointi suomen kielessä on erittäin pieni alue maailmanlaajuisessa kielitieteessä, mutta olin silti yllättynyt, etten löytänyt aiheesta yhtäkään tutkimusta. Tässä on siis luultavasti tutkinnallinen aukko. Suomenkielisen kiroilun ja erityisesti sen sensuroinnin parissa riittää selvästi vielä paljon tutkittavaa monesta näkökulmasta.

LÄHTEET

BIG BROTHER SUOMI -VERKKOSIVU 2021: Verkkajulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 9.11.2021.

<https://bigbrother.fi/> (luettu 9.11.2021)

ALLAN, KEITH – BURRIDGE, KATE 2006: *Forbidden Words. Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

ANDERSSON, LARS – TRUDGILL, PETER 1990: *Bad Language*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA-RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

HEIKKILÄ, TARJA 2014: *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

HJORT, MINNA 2007: Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja. – Nina Niemelä & Esa Lehtinen (toim.), *Översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet* s. 63–75. Publikationer av VAKKI 34. Vasa: Vasa universitet.

ISOTALUS, PEKKA – JUSSILA, JARI – MATIKAINEN, JANNE 2018. *Twitter viestintänä: Ilmiöt ja verkostot*. Tampere: Vastapaino.

JOKELAINEN, JESSI 2019: *Helvetti on vaa sana. Nuorten kirosanoille antamat merkitysmääritelmät*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

JOKELAINEN, JESSI 2018: *Helvetti, saatana ja perkeleenvittu. Ikäryhmien väliset erot alatyylisessä kielenkäytössä*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen laitos.

KIELITOIMISTON OHJEPANKKI 2021: Helsinki. Kotimaisten kielten keskus. Verkkajulkaisu HTML.

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi>

KIELITOIMISTON SANAKIRJA 2021: Helsinki. Kotimaisten kielten keskus. Verkkajulkaisu HTML.

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>

KOPONEN NOORA 2020: ”Perkeleestä tulee mieleen kesäilta, itikat ja tikku varpaassa.”. *Nuorten suomalaisten käsityksiä kiroilusta*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.

KULONEN, ULLA-MAIJA 1990: Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskkoa? – *Kielikello* 1/1990

NSES=HÄKKINEN, KAISA 2013: *Nyky-suomen etymologinen sanakirja*. Helsinki: SanomaPro.

RIIHONEN, HELMI 2019: ”On vallan perkelettä kun et kirjoita”. *Kiroilu sota-ajan kirjeissä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

TUHKANEN, JENNI 2007: *Ruma sana sentään! Kiroilu ja haukkumasanat tvtekstityksissä*. Kieli- ja käännöstieteiden laitoksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

WECSTRÖM, ANNA-MARIA 2018: *Kirosanojen kääntäminen ja kirosanat osana karakterisaatiota ja puheen illuusiota J.R. Wardin teoksessa Sitomaton rakastaja*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

WIKIPEDIA 2021: Big Brother Suomi. Verkkajulkaisu HTML.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Big_Brother_Suomi (luettu 25.11.2021)